

A felvételire történő előkészítésről

Január 14-én, a Természettudományi Kar központi épületének tanácstermében tartották meg a budapesti, a debreceni és a szegedi természettudományi karok Felvételi Előkészítő Bizottságai képviselőinek együttes ülését. Az értekezleten jelen volt dr. Tandori Károly egyetemi tanár, a TTK dékánja, A tanácskozás elnöki tisztét dr. Kósa András, az ELTE Analízis II. tanszékének vezetője, a budapesti FEB szervező bizottságának elnöke töltötte be, az elnökségben dr. Hevesi Imre, docens, dékánhelyettes, a szegedi FEB szervező bizottságának elnöke és Heves Csilla, a FEB titkára foglalt helyet.

A három FEB-bizottság között évente három-négy alkalommal sorra kerülő közös értekezleten ezúttal a résztvevők a szegedi TTK FEB szervező bizottságának beszámolóját hallgatták meg az elmúlt két évben végzett munkáról.

Dr. Hevesi Imre a beszámoló elején részletesen ismertette a szervező bizottság által kidolgozott levelezési mechanizmust, amelynek segítségével meggyorsították a munkát. A FEB-táborokról szólva elmondta, hogy az elmúlt időszakban bevezették az ún. ismerkedési tábor-formát, mely határozottan pozitív tapasztalatokat eredményezett: a FEB-munkában résztvevő oktatókat és diákokat egyaránt könnyebb helyzetbe hozta egymás ismerete. Hangsúlyozta, hogy a táborozást azért is sikerült zavartalanul lebonyolítani, mert a szervező bizottság a megyei tanácsnál több évről előzetesen bejelentette a tá-

bor elszállásolási és étkeztetési igényét, így a munkát nem zavarják külső nehézségek.

Eredményként könyvelhetik el azt is, hogy létrehoztak egy adat-szolgáltatót, amely a FEB-munkában résztvevő középiskolás tanulóakra vonatkozóan tartalmazza a legfontosabb tudnivalókat. — A korábbi tapasztalatok alapján kiderült — folytatta dr. Hevesi Imre — hogy a szervező bizottság titkárára túlságosan sok operatív feladat hárult, így szükségessé vált az elnök és a titkár funkciójának differenciált meghatározása, s pontosabban körülhatárolták a FEB KISZ-felelősenek a munkaterületét is.

A szervező bizottság munkájában az oktatói-hallgatói törzsgárdára támaszkodik, ezen kívül jelentős segítséget kap a KISZ-aktívaktól, akik a levelezés munkáján túl egyéb (kulturális és sport) rendezvények megszervezéséből is kivesszük részüket. Erre alapozva a szervező bizottságnak módjában áll megfelelően gondoskodni a káderutánpótlásról.

A bizottság a jövőben az előkészítésben résztvevők közül az egyetemen felvettek munkáját is figyelemmel fogja kísérni. — Dr. Hevesi Imre hangsúlyozta: munkájukhoz az egyetem állami vezetése minden szükséges anyagi és erkölcsi támogatást megad, nagyon jó a kapcsolatuk a JATE Gazdasági Hivatalával, a pártvezetőséggel is. Ez a kapcsolat kölcsönös: a szervező bizottság állandóan tájékoztatja munkájáról az egyetem vezetőit. — A FEB-munkát a Természettudományi

Karon alapszervi szinten is meg tárgyalják.

A beszámoló következő részében az elnök röviden jellemezte a FEB-munkában résztvevő középiskolásokat, ehhez több tanulságos kimutatást közreadva. Elmondta, hogy többségüknél hiányosságok tapasztalhatók, de a FEB-tábor munkájában való részvétel során tárgyi tudásuk növekszik. Megfigyeléseik szerint a leg-hatékonyabbnak a 6-8 fős csoportmunka tűnik. A résztvevő középiskolások közül 70-80 százalékot vesznek fel a későbbiek során az egyetemre.

Végezetül kifejezte a szervező bizottságnak ama meggyőződését, miszerint a felvételi előkészítő munkában minden mást alá kell rendelni annak a praktikus szempontnak, hogy a felvételre való felkészítés mindenekelőtt továbbképzése legyen a fizikai dolgozók gyermekeinek, valamint, hogy törekedni kell a FEB-munkában rejlő nevelési lehetőségek kiaknázására.

A beszámoló vita követte, amelyen sor került néhány adminisztratív jellegű, országos szintű kérdés megtárgyalására is.

A beszámoló értékelve, dr. Kósa András, az előzetesen hozzászólókkal egyetértve, elmondta: a szegedi bizottság a beszámoló tanúsága szerint példamutatóan, igen magas színvonalon látta el feladatát.

Az értekezlet második részében az új matematika- és biológiai tananyag levelezés keretében történő feldolgozásának szakmai és technikai megbeszélése történt.

B. Gy.

Ismerjük-e hallgatóinkat?

Gondolatok

egy tervezett felmérés előtt

Ismerjük-e hallgatóinkat és ismerik-e ők önmagukat, olyan kérdések, amelyek mindig aktuálisak, amelyeket valamilyen módon meg kell válaszolnunk és amelyekre végleges teljes, kimerítő választ talán soha nem lehet adni. Különösen vonatkozik ez napjaink egyetemi hallgatóira, akik szerves részei gyorsan változó világunknak és akik életkori adottságaik, szakmai tevékenységük (tanulmányaik) következtében gyorsabban reagálnak a világra és a társadalom változásaira, mint a társadalom bármely más rétege.

A fenti kérdésekre kíván választ keresni a JATE pártbizottsága, amikor az elkövetkezendő időben egy felmérést végez el az egyetemi hallgatók és az egyetemi oktatók között. Mi a felmérés célja? — mi teszi azt szükségessé? Az elérendő cél végső soron az oktató-nevelő munka, és ezen belül is politikai, világnézetű nevelés hatékonyságának a fokozása, a szocialista emberformálás szakszerűbbé tétele. Szükségességét pedig nem az indokolja, mintha valami baj lenne az egyetemi hallgatókkal, hanem az a tény, hogy az eredményes nevelő munkához mindenek előtt jól kell ismerni a hallgatókat, továbbá fel kell tártani és meg kell ismerni azokat az új jegeket, amelyek a ma egyetemi hallgatóit a tegnap hallgatóitól megkülönböztetik.

Egyetemi hallgatóinknál jelentős változások figyelhetőek meg mind pozitív, mind pedig negatív értelemben. A felszabadulás utáni változások tükröződtek az egyetemisták életviszonyaiban, politikai, világnézetű, erkölcsi arculatában. Ha tipizálni kívánunk a felszabadulás utáni egyetemi-főiskolai hallgatókat, akkor az alábbi főbb típusokat különböztethetjük meg: a felszabadulástól a negyvenes évek végéig meglehetősen tarka arculatot mutat az egyetemi-főiskolai hallgatók. Sorok között megtalálhatók a volt uralkodó osztályok gyermekei és olyan politikai elemek is, akik a Horthy-rendszerhez kötődtek. De ebben az időben jelenik meg a „fényes szelek” nemzedéke, valamint egyre több munkás, paraszt származású fiatal is, akik a negyvenes évek végére megváltoztatják az egyetem politikai arculatát is.

A következő csoporthoz az ötvenes évek egyetemi, főiskolai hallgatóit sorolhatjuk. Rájuk egyrészt az jellemző, hogy már tanúknak marxizmus-leninizmust, de ugyanakkor a személyi kultusz dogmatizmusa, fogyatékosságai is erősen érzetik hatásukat. 1956-ban egy részük bedőlt az ellenforradalom propagandájának és demagógiájának, de viszonylag gyorsan az 1957-ben zászlót bontott KISZ segítségével végbement a konzolidáció, normalizálódott az egyetem politikai légköre és élete.

A hatvanas éveket a KISZ-élet fellendülése, a nagyfokú politikai, mozgalmi aktivitás és eredményesség jellemezte. Ebben az időszakban játszott a KISZ a hallgatók között a legjelentősebb szerepet. Ennek a kornak a hallgatóit a jó értelemben vett politikizálás, közéleti aktivitás és a tanulmányi munkához való jó viszony is jellemezte. A hatvanas évek végén módosul a felvételi rendszer, túlzottan előtérbe kerülnek a felvételi vizsgákon is a speciális tárgyak és ismeretek aminek a későbbiek során meglesznek mind a kedvező, mind pedig a nem szerencsés következményei.

A hetvenes évek elején ugyan-csak új jellegzetességeket találhatunk a felsőoktatás diákságának életében. Egyrészt megnő azoknak a száma, akik egyetemi, illetve főiskolai tanulmányokat kívánna folytatni — szinte ostrom indul az egyetemi, főiskolai felvételért, másrészt a felvételi rendszer arra ösztönzi a középiskolákat, — ebben persze szerepet játszanak a nem mindig szerencsés középiskolai reformok is —, hogy elsősorban a felvételi tárgyra koncentrálnak és ennek megfelelően a felvételre kerülteként az általános műveltség a politikai aktivitás területén visszaesés következik be. A hetvenes évek második felében megfigyelhető olyan folyamat is, hogy az életszínvonal és a társadalmi jólét emelkedésével együtt viszonylag nagyobb számban járnak felsőoktatási intézményeinkbe gyermekek mentalitását, sőt az esetek egy részében a szülőktől elkényeztetett, anyagilag is túldotált fiatalok. Ugyanakkor megfigyelhető a KISZ-munkának és a közéleti tevékenységnek is bizonyos mérvű formálissá válása és nem nagymérvű, de mégsem elhanyagolható passzivitásnövekedés is. A vázolt képhez azonban hozzátartozik az is, hogy szakmai felkészülés és szakmai műveltség területén ennél a korosztálynál előny mutatkozik a megelőző korosztályhoz viszonyítva.

A jelek azt mutatják, hogy a nyolcvanas évek elejének egyetemi hallgatói a fentebb vázolt típusokhoz tartoznak, de minden bizonnyal új jegek is megjelennek a későbbiek során.

A felmérés egyrészt a meglévő jellegzetességek jobb megismerését kívánja elérni, másrészt súlyt helyez arra is, hogy feltárja az újabb specifikus sajátosságokat és az esetleges jövőbeli változásokat is. A felmérés a hallgatók között kérdőív segítségével történik, amelyben politikai, világnézetű, magatartásbeli kérdések szerepelnek. A kérdőív szerkezete és a válaszlemelek tartalmaznak adatokat, érdeklődést, vélemény, viszonyulást, megértést és elfogadást. A felmérés során mélyinterjúk kikérdezést kívánunk folytatni oktatók, állami, párt- és KISZ-vezetők között. A felmérés anyagának összegzésére ez év decemberében kerül sor és az értékelésnél figyelembe vesszük azokat a felméréseket, amelyeket a megelőző években végeztek egyetemünkön, de azokat a felméréseket is, amelyeket más felsőoktatási intézményekben folytattak le. Terveink között mintegy 20 százalékos mintavétel szerepel az egyes karok, szakok létszámának megfelelően. Körülbelül 100 főre tervezzük azoknak az oktatóknak és vezetőknek a számát, akiket mélyinterjúkkal szeretnénk megkérdezni.

A felmérés eredményeit, adatait, következtetéseit az egyetem pártbizottsága külön ülésen értékelni fogja és az egyetem egésze számára is nyilvánosságra kívánjuk hozni. Kérjük azokat, akik valamilyen módon kapcsolatba kerülnek a felméréssel, hogy lehetőségükhöz mérten nyújtsanak segítséget munkánkhoz, járuljanak hozzá, hogy minél realitásosabb, élethűbb képet kapjunk egyetemi ifjúságunk életviszonyainak néhány főbb jellegzetességéről.

DR. HORUCZI IÁSZLÓ
tanszékvezető egyetemi docens
a felmérést végző bizottság vezetője

A választási bíráskodásról

Ruszoly Józsefnek, a JATE Állam- és Jogtudományi Kar docensének 1980. második felében a Közgazdasági és Jogi Könyvtár adónál jelent meg választási bíráskodás Magyarországon 1848-1948 címet viselő könyve.

A téma elméleti és egyetemes jogtörténeti helymeghatározását célozza a kötet bevezetése. Itt tudhatjuk meg, hogy a választási bíráskodás — legalábbianálisan értelemben véve: a vitás képviselőválasztások érvényességéről való döntés — történetileg a jogrendszerben több, egymást részben fedő közjogi területnek a találkozási szférájában helyezhető el. A választási rendszer részeként jelenik meg, amennyiben anyagi jogi szabályait és gyakorlatát tekintve egyaránt az anyagi választójog és a választások szervezeti-eljárás normáinak érvényesülését szolgálja. A választási bíráskodási döntések a parlamenti beépítő képviselő jogállására, a parlament összetételére vonatkoznak, a választási bíráskodási eljárást egészében vagy részben a „saját-bíráskodás” rendszerében parlamenti szervek folytatják le, miért is joggal tekinthető az intézmény az un. parlamenti jog egyik fontos elemének. A választási bíráskodás végző soron bírói jellegű funkció gyakorlása, helyét tekintve pedig a közjogi bíráskodás (alkotmánybíráskodás) részét alkotja.

A könyv I. része a reformkori előzmények után az 1848 és 1901 közötti — nem megszakítás nélküli — képviselőházi saját-bíráskodást tárgyalja. A II. rész a kir. Curia és a képviselőház között megosztott választási bíráskodásnak 1901-től 1918-ig terjedő periódusát nemzetgyűlési, majd közigazgatási bírósági választási bíráskodását mutatja be. A befejező rész egyetlen fejezete az 1945 és 1948 közötti Választási Bizottság intézményét érinti. A kötet végén a Mérték pedig a hazai választási bíráskodás egy évszázadának eredményeit summázza. Mindezekhez részegységként külön számokhoz járulnak a jegyzetek. A jelzett részek illetve fejezetek részegységként ismétlődve az egész korszakot átívelő szabályozástörténettel, a perjogi jellegű, szervezeti és eljárási részintézményekkel, valamint az anyagi jogi gyakorlatl foglalkoznak.

A feldolgozás során a szerző különböző jogtörténeti módszere-

ket alkalmazott. A bevezetésben rövid elméleti szakasz után a történeti és jogi tudományokban egyaránt alkalmazott összehasonlító módszerrel él. A szabályozástörténeti fejezetekben a jogintézmények létrejöttének történetét és fejlődését pontosan nyomonkövetve a jó időrendi áttekintésre törekedett. A munka túlnyomó részét képező eljárási és anyagi jogi fejezetekben alapvetően a gyakorlati jogalkalmazási esetekből indult ki, azokat a fennálló szabályozással összevetve tárta fel az egyes részintézmények történetét. A könyvet olvasva több helyütt igen érdekes gyakorlati eseteket mutat be a szerző, így pl. a választási veszteségekkel kapcsolatban is: 1861-ben Károlyi János főkei képviselő ellen nyújtottak be petíciót. Az ellenjelölt híveinek kérvénye szerint ugyanis „ezen kerületnek az értelmiség alsóbb fokán álló választói nem jelenhettek meg lélek ismeretből kifolyó józan meggyőződéssel — mert ... megfélemlítések, részegítő itatások, napidíjak, pénzes fuvarok... s több eféle anyagi eszközök által elnémítottak, ... ezzel a törvény szelleme és célja, az erkölcsiség és a közügy hatása gábolva lött.” Az általánosságban felhozott vádakot magánbizonyítványokkal igyekeztek alátámasztani. Egy gazdatiszt vallomása szerint pl. Károlyi János „eljött Tarjánba, magához hívatta Zaidner Jakab helybeli Izraelitát, megbízta, hogy vegyen 12 akó bort, melyet ... Baros Pál plebánosnál tett le, ezen... borból Tarjánban a választókat, Voda tisztartó és Boros Pál két ízben az oskolában, paplakban és a Károlyi kastélyban itatták.”

A könyv érdekes vonatkozásai mellett azt is ki kell említeni, hogy a szerző a hazai kutatásait a teljesség igényével folytatta, parlamenti nyomtatványokra és a Magyar Országos Levéltárban gondozott anyagra támaszkodott. Egy kötetet nem csupán a jogtörténetesek forgathatják haszonnal, hanem általában a történészek, jogászok és természetesen az e téma iránt érdeklődők is. Végezetül pedig, ami a könyv témájának legújabbkori vetületét illeti: a választások elleni panaszok elbírálása 1956-ban újra az országgyűlés kizárólagos hatáskörébe került, annak érdemi alkalmazására azonban szocialista viszonyaink között eddig még nem volt példa.

N. F.

Acta Geographica 1980

A közelmúltban látott napvilágot a JATE földrajzi tanszékének legújabb tanulmánykötete. A kiadvány 10 tanulmányt közöl. Az orosz, német és angol nyelven megjelent cikkek túlnyomórészt a két tanszék oktatóinak és kutatóinak tudományos eredményeit foglalják össze.

Jakucs László: A karszt-biológiai folyamatok terméke című gazdagon illusztrált elméleti munkájában a karsztfejlődés új értelmezését lehetővé tevő kutatási eredményeit mutatja be.

Gvozdeckij H. A.: Magyarország karsztközvetéről című munkája a hazai karsztokat nemzetközi összehasonlításban értékeli.

Bárány Ilona: Néhány adat a karsztoldinák talajainak fizikai és kémiai tulajdonságairól című tanulmány a talaj kémiai összetételének lokális különbségeit vizsgálja a karsztoldinák genetikai problémáinak tisztázásához.

Andó Mihály a Duna-Tisza közti szikes tavak mikroklímájának jellemzőit foglalja össze tanulmányában.

Mezősi Gábor: Környezetértékelés című munkája e tevékenység fogalmával és lehetőségeivel, valamint rendszerelméleti értékelésének módszereivel foglalkozik.

Krajkó Gyula: Az Alföld gazdasági körzeteinek szállítási kapcsolatait tárja fel és vizsgálja a körzetek integrálódásának betöltött szerepét.

Krajkó Gyula—Bank Klára: A gazdasági mikrokozmoszok típusai a közlekedési mutatók alapján című tanulmánya a körzeteket típusokra sorolja és a gazdasági térszerkezet kapcsolatait tárja fel.

Abonyiné Palotás Jolán: Makrostrukturális változások gazdasági növekedésük magasabb fokán című munkája az intenzív szakasz szerkezeti változásait mutatja be, különös tekintettel az infrastruktúra szerepére.

Tóth József és Baukó Tamás az Alföld térstrukturális átalakulásának néhány kérdéséről elemzi.

Mészáros Rezső: A mezőgazdasági termelőszövetkezetek térkapcsolatainak jellemző vonásai a Dél-Alföldön című tanulmánya a térkapcsolatokat vizsgálja a mezőgazdasági tevékenység függvényében.